

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Narcenino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vsem okrajnim učiteljskim društvom!

Razdeljene so draginske doklade, plačani hlapci in uskok, a značaj so ostali brez plačila! Dolžnost nas tovarišev in tovarišic je, da priskočimo svojim prezrtim tovarišem na pomoč ne samo z obžalovanjem, pomilovanjem in besedami, ampak tudi gnetno!

Zato predlagam sledeče:

Vsak član učiteljskega društva naj bi o novem letu daroval učiteljskemu društvu izredni prispevek 2 K, kateri morejo, lahko tudi več.

Na ta način nabrano vsoto naj bi razdelilo učiteljsko društvo kot novoletni dar med one člane društva, ki niso ničesar dobili, ker bi ono najbolj vedelo, kateri člani so podpore najbolj potrebni.

A ne darujmo samo mi tovariši in tovarišice, ampak nabirajmo tudi pri svojih prijateljih, družinah, zavodih pri raznih prilikah in v družbah za ta sklad, ter pošljimo nabrane zneske predsedništvu okrajnega učiteljskega društva. Priredilo naj bi vsako učiteljsko društvo na svojem sedežu kako veselico v korist temu učiteljskemu skladu! Pokažimo svojim nasprotnikom, da čutimo s svojimi prezrtimi tovariši! Siromaki smo vsi, a oni so siromaki med siromaki! — Pokažimo svetu, da siromak bolj občuti sirotščino svojega brata nego oni, ki sedi pri polni mizi. Odtrgajmo si od svojih ust ter darujmo mali znesek svojim tovarišem in tovarišicam kot zadoščanje za krivice, ki so se jim zgodile!

F. W.

Klerikalna previdnost.

(Iz Ribniške doline.)

Za Miklavža se je pokazala previdnost, ki je vodila kranjski klerikalni dež. odbor pri razdelitvi tistih tisočakov, ki so bili določeni kot draginska doklada našemu učiteljskemu. Ne vem, kako je drugod, v naši dolini so deležni klerikalne milosti samo Slomškarji, potem tisti, ki niso ne krop ne voda, in končno tudi par naprednih učnih oseb, menda zato, da se vrže peščico peska ljudstvu v oči, češ: Glejte, kako smo krščansko usmiljeni.

Toda temu ni tako, klerikalna previdnost se je v tem oziru pač nekoliko zmotila. Dala je namreč doklado ravno tistim, ki bi jo lahko pogrešali, odrekla pa marsikateremu, ki bi je bil kruto potreben. Priyoščimo to podporo vsakemu, saj kdor si more količkaj pomagati drugam, ne bo silil v službo tako bogato plačujočega kranjskega dež. šol. sveta, in te doklade pač ne bo nihče nesel v hranilnico. Toda če že klerikalci niso hoteli razdeliti doklad vsemu učiteljskemu enakomerno, naj bi se bili vsaj ozirali na bolj potrebne. Tako pa so delali z naravnost rafinirano zlobnostjo.

Na šestrazrednici n. pr. v naši dolini je osmero učnih oseb. Izmed teh so prejeli naklado skoro vsi. Dobila je draginsko doklado učiteljica, ki ima popolno oskrbo pri svojih starših; dobila je doklado njena koleginja, ki je hči bogatih staršev in uživa poleg učiteljske plače več kot zadostno podporo od doma. Klerikalnega Miklavža je deležen tudi učitelj, ki je sicer res podpore potreben, toda ima kot organist okroglo 400 K postranskih dohodkov. Toda klerikalna previdnost je prezrla mlado, dobro učno osebo, ki nima ničesar kakor tistih K 66. 66 na mesec. In zakaj? Saj fant ni agitator niti agilen politik; ampak Slomškar ni, to je eno, drugo in glavno pa je; njegov oče je bil uradnik pri nekdanjem deželnem odboru in je imel napako, da je bil odločen naprednjak!

V Dolnji vasi je klerikalna previdnost videla samo eno učiteljico, ki je prišla na to šolo potom — kazenskega premeščenja.

In tako bo menda po celi deželi, statistika bo prav zanimiva. Klerikalni deželni odbor je pri tem postal na ta-le način: poslal je vprašalne pole klerikalnim županstvom in kjer so občine napredne, župnikom in kaplanom. No, in ti so odgovarjali! Deželni odbor je prezrl krajne šolske svete, ki bi pač najlažje vedeli podatkov, kateri učitelj je potreben in vreden podpore.

Pa še drugo hudobijo je zagrešila previdnost deželnega odbora: dočim je prezrla skoro vse slovensko napredno učiteljstvo, se je iz večine s 25 odstotno mi-

lostjo ozrla na Kočevanje. Po časnikih pa so klerikalci tako grozovito narodni, da bi kmalu preslepili svoje nemške ljubčke in ljubice.

Tako delajo klerikalne glave, ker se jim je zmešalo na višini, ki so jo dosegli. Ljudstvo ni tako zlobno, zakaj tudi klerikalci se čudijo in obkladajo deželni odbor z negalantnimi imeni. Bog ve, če ni bilo to-le miklavževanje deželnega odbora klerikalcem samim škodljiva — ne previdnost!

In učiteljstvo? Bo jih nemara zopet nekaj, ki bodo pri tem mogočnem činu ostrmeli in definitivno poklekli med Slomškarje. To se godi dandanes v precejšnji meri. Naj gredo! Vračali se bodo z rdečico sramu na licih prejaliselj. Ostalim pa, ki imajo še moškega čuta v prsih, pa ne morem zaklicati drugega: Ne trpeti malodušno in kleti natihem, ampak na pot, na tisto težavno pot, ki vodi do bolj-ših časov! In ta pot? Izobrazba preproste ljudstva, učiteljstvo tudi zunaj šolskih sten, organizacija!

Kakšno razpoloženje vlada med kranjskim učiteljstvom vzpričo krivic, ki se mu gode s strani klerikalnih mogotcev, izpričuje to-le pismo, ki ga je te dni poslala hčerka učiteljica svojemu očetu: »Torej o procentih ne duha, ne sluha! Radovedna sem, ako je visoki, v modrosti komaj dosežni deželni odbor onim, ki jih doslej ni dosegla njegova radodarna roka, naklonil življenje ali smrt? Smrtna kosa njegova je kaj krepko kosila v vrstah naprednega učiteljstva, in marsikateri učitelj, marsikatera učiteljica se je skrila v noč Slomškarje, da se dokoplje do rose — procentov. Tako se je zgodilo pri nas. Gospodična N. N., ki je vstopila pred nekaj dnevi v Slomškovo zvezo, je dobila procen-te že nakazane. Toda jaz se ne pritožujem, čeprav bi krvavo rabila tistih 150 K, imam vsaj na strani Vas, dragi papa, ki kateremu se zatečem v denarni sili, imam ljubo mamico, ki mi pomaga v vsaki stiski. Ali ta beda, to gorje pri učiteljstvu, ki služi tu po kmetih! Ima kup otrok, ki bi radi študirali, a nobenih postranskih zaslužkov in to bomo plačali! Videla sem ta-

ke reveže na konferenci, ki so bili podobni bolj dninarjem nego učiteljem. O X. se je danes glasno razjokal, ko je čital v »Narodu« o strašni krivici. Veselil se je že na te doklade, delal na ta račun dolgove — in sedaj? Kakor on, tako vsi drugi! Čakajo naj, da se omehčajo kamenita srca, krote naj želodec, saj bodo za to dobili plačilo v nebesih! In sedaj bi naj tudi jaz pristopila k tej druhal? Res je, trpela bom zaradi tega vse življenje, toda značaj mi je več! ...»

Ali je treba temu pismu komentarja? Menimo, da ne.

Neka druga učiteljica na Kranjskem opisuje v privatnem pismu svoje bedno stanje tako-le:

»Vprašali ste me, če sem že dobila draginske odstotke. Ne! Kako krvavo bi potrebovala nekaj petakov! Bolna sem in mama tudi. Obleke že četrto leto nimam nič nove, razen par bluz in predpasnikov. Da me vidite v copatah v šoli, bi mislili, da so iz vojne. Berač nima slabših; čevlji so pošvedrani in težko hodim, zato imam razdrapane, razcunjane in zakrpane. Učiteljska fotografija iz režima S. L. S!

Dne 30. novembra sem dobila plačo, 3. decembra pa sem bila že suha kakor poper! 50 K mi je prinesel Miklavž, pa gredo jutri v lekarno, za mamo, a nekaj sem že tam dolžna. Tako je! Ali se je čuditi, ako človeška učiteljska para umira, obupa? Draginja grozna. Jem samo repo, zelje, kolerabe. Meso trikrat na — leto! Koruzen kruh... Abstinencija sem popolna, ker nimam... Vi ne verujete, kako mi je! Čakam, kdaj vrže bela žena koso na moj vrat! ...

Tako govori učiteljica nadarjena kulturna delavka!

Ali niso to čedne »razmere?«

Toda še imamo obila gradiva! A o tem o drugi priliki! Und sollte die Wahrheit zum Skandal werden, so werde der Skandal! Tako nekako je rekel Schopenhauer. Mi se bomo ravnali po njem.

Ob sklepu trinajstega letnika.

Dolžnost nas veže, da se danes, ko zaključuje »Zvonček« svoj trinajsti letnik, prav lepo zahvaljamo vsem obilim svojim prijateljem, sodelavcem in naročnikom za vso pomoč in podporo, ki so nam ju izkazovali tudi v preteklem letu. Sicer jim je naša zahvala odveč, zakaj gotovo jih navdaja prijetna zavest, da so storili nasproti slovenski mladini dobro delo, podpirajoč in vzdržujoč ji list, ki jo uči in zabava. In taka zavest je gotovo več vredna nego besedna zahvala!

Tej zahvali takoj pridružujemo prošnjo. Čudno je, da še vedno ni med Slovenci splošnejšega zanimanja do mladinske književnosti sploh in do mladinskega lista posebe. Saj je vendar jasno kot beli dan, da je za splošno izobrazbo vsakogar lepa knjiga največjega pomena, toliko bolj je za mladino knjiga važna in potrebna. To bi morala naša javnost vedeti. Svoje prijatelje torej prosimo, naj v svojih znanih krogih zbujajo zanimanje do našega lista ter nam pridobijo veliko novih naročnikov. Ni jim treba pretirane in nezasluzene hvale. List sam se naj priporoča! Zakaj toliko smemo reči, da za »Zvonček« ob danih razmerah in razpoložljivih sredstvih ni mogoče več storiti. V listu imamo iz večine samo izvirne podobe, ki na-

LISTEK.

† Franc Košutnik.

V nedeljo, dne 15. t. m. smo izročili zemlji tov. Fr. Košutnika, nadučitelja v Dramljah pri Celju. Spremila ga je k počitku vsa fara, nad 30 učiteljev in učiteljic s svojim okrajnim šolskim nadzornikom g. J. Supanekom, izmed njegovih sošolcev, s katerimi je še pred par meseci skupaj praznoval 43letnico mature, je prihitel g. Sinko, župan središki, izmed njegovih hvaležnih učencev pa brata dr. Rajha.

V imenu tovarišev in Učiteljskega društva za celjski okraj, katerega mnogoletni član je bil pokojnik, je pri odprtem grobu vzel slovo od njega predsednik društva, v imenu njegovih hvaležnih učencev g. dr. Štefan Rajh, s svojega stališča se je poslovil od njega tudi domači župnik.

Pokojnik je bil dober in zvest tovariš, blag prijatelj, zlata duša. Življenja breme, ki je tudi njega kruto pritiskalo, je nosil močito. Glave ni povešal. Z jasnimi obrazom, z odprtim srcem, z ljubko šegavostjo je sprejel prijatelja. Oživljajoča, ogrevajoča je bila njegova družba.

V bridkih urah je dal na ramo svojo ljubljeno puško in hajd v zeleni gozd po razvedrilo! Ali pa jo je mahnil v svojo vinsko gorico, ki si jo je z velikim trudom zgradil.

Kot sin nekdanjega »šomaštra« se je zgodaj vadal v skromnosti. Nikoli se ni silil v ospredje. Izbral si je ozek delokrog. Služboval je nekaj časa v Št. Jerneju in Špitaliču, potem pa se je preselil v sosednje Dramlje, kjer je deloval nad trideset let in vzgojil tri rodove.

Ker si bil skromen, dragi pokojni mi prijatelj, naj zadostujejo te skromne vrstice Tebi v spomin!

Počivaj mirno med tvojimi Drameljčani! Naj imajo v časti Tvoj spomin!

Fr. Brinar.

† Nadučitelj Ivan Benko.

Dne 16. t. m. je v Dekanih mirno preminul upokojeni nadučitelj tovariš Ivan Benko.

Benko je pričel svojo trnjevo pot učitelja leta 1869. v Dekanih. Za slovensko stvar idealen mladenič, je začel takoj orati takrat še nerazorano ledino s tem, da je v vasi Dekanih gojil in poučeval slovenske narodne pesmi. Njegova žetev ni bila

brez sadu, ker od tiste dobe je vas Dekani na glasu narodno-zavedne vasi na Koprščini.

Ko je stopil pred 5 leti po 40 letnem neutrudnem delu na polju prosvete v pokop, ga je vleklo zopet v Istro v Dekani. Med nami bivajočemu mu je bila dana prilika, da je še enkrat, in to ob 40letnici dekanske čitalnice, vodil svoj s tolikim navdušenjem izveščani zbor. Majestozno je takrat nastopil in v obraza mu je zasijalo zadovoljstvo nad svojim za narod zaslužnim delom. Danes pa leži ta prvobornik za slovensko stvar v Dekanih v hladnem grobu — ali iz njegovega, akoravno mrtvega obraza odseva zadovoljnost nad izvršenim delom in smehljajoče spi spanje pravičnega, prepričan, da je zadostil svojim narodni in kulturni nalogi. Tebi, zlata slovenska duša, bodi lahka slovenska zemlja in mir Tvoji duši! Preostalim pa najglobokejše sožalje!

»Zvonček« ob sklepu trinajstega letnika.

Uredništvo in upravništvo »Zvončka«, tega našega izbornega in krasnega mladinskega lista, piše v zadnji letošnji številki takole:

III. slovenski protialkoholni kongres

prirediti protialkoholna zveza »Sveta vojska« in Društvo zdravnikov na Kranjskem ob desetletnici protialkoholnega gibanja na Slovenskem. Čas kongresa: Nedelja 29. in ponedeljek 30. decembra 1912. Kraj zborovanja: Velika dvorana hotela »Union«. Vhod od spredaj: z Miklošičeve ceste.

I. Nedelja, 29. decembra: Ob 8. uri v stolnici tiha sv. maša v namen kongresa. Pričetek zborovanja ob 9. uri dopoldne. Razpored: a) Dopoldne: Otvoritev. Nagovor predsednika Društva zdravnikov dr. Demetra vitezja Bleiweisa-Trsteniškega. Nagovori oficialnih zastopnikov. Pozdrav zastopnika hrvaške protialkoholne organizacije. — Referati: 1. Janez Ev. Kalan: Zgodovina protialkoholnega boja na Slovenskem. 2. Dr. Avgust Levičnik: Alkohol in tuberkuloza. 3. Ces. svetnik Gustav Pirca: Alkohol s kmetijsko-gospodarskega stališča. 4. Dr. Otmir Krajec: Alkohol in poškodbe — s posebnim ozirom na izkušnje na balkanskih bojiščih. b) Popoldne: 5. Sodni svetnik Fr. Milčinski: Alkoholizem, kapitalizem, birokratizem. 6. Dr. Anton Schwab (Celje): Poljudna zdravniška predavanja o alkoholizmu. 7. Učiteljica Antonija Štupca (Maribor): Ženstvo — v boj proti pijančevanju! 8. Skioptične slike o alkoholizmu. Kaže in razlaga L. Puhar. K temu predavanju je povabljen posebno delavstvo. Zborovanje društva zdravnikov v »srebrni dvorani«. Zvečer v deželni gledališču uprizoritev iz francoščine prevedene drame »Ubišalec« (alkohol) v petih dejanjih. Začetek ob pol 8.

II. V ponedeljek, 30. decembra: Pričetek ob 9. uri zjutraj. Razpored: a) Dopoldne: Otvoritev. Nagovor predsednika društva zdravnikov. — Referati: 1. Ravnatelj dr. Janko Bezjak (Gorica): Vpliv alkohola na vzgojo. 2. Učiteljica Antonija Štupca: Sveta vojska v šoli. 3. Nadučitelj Rudolf Horvat: Alkoholizem in politika. 4. Katehet Ivan Tomažič: Alkoholizem v katehezi. b) Popoldne ob 2.: 5. Dr. Anton Schwab: Fiziološki učinki alkohola na človeško, posebno na otroško telo. Demonstracija s preparati. 6. Učitelj Miloš Svanjak (Koroško): Alkoholizem na Koroškem in narodna obramba. Nato:

Občna zbornica duhovske in učiteljske protialkoholne zveze. Razgovor: a) Zakaj protialkoholno delo tako počasi napreduje? b) Kako doseči, da bi se delo po celi deželi intenzivno začelo? c) Katero orožje proti pijančevanju dajejo sedanje pogoje.

Oficialni zastopniki in zastopniki društev so naprošeni, da bi se hoteli v prednji dvorani prigrasiti.

Za ponedeljek so posebno povabljeni **gg. učitelji in katehetje**, vstop je dovoljen vsakomur.

Posebej so še povabljeni **izvenkranjski Slovenci**, ker shod je vseslovenski. — V ponedeljek ob 1. uri popoldne v veliki dvorani **sestane izvenkranjskih zastopnikov**, kjer se bodo zasnovele **pokrajinske centrale** za Štajersko, Koroško, Goriško in Tržaško.

Program je, kakor vidite, jako mnogovrsten, pa tudi vabljiv. Že naslovi nekaterih predavanj so zanimivi. Predavatelji, smemo reči, so jako srečno izbrani. V prvi vrsti nastopijo gg. zdravniki-strokovnjaki, ki bodo položili našemu delu znanstven temelj. Mladinski protialkoholni organizaciji pa bo položil temelj pedagogični strokovnjak dr. Bezjak. Zanimivo bo poslušati priznanega praktika ces. svetnika g. Pirca. Sod. svetnika Milčinskega pa že poznamo od zadnjega kongresa; njegova duhovita izvajanja poslušati je užitek. Zato opozarjamo, da bodo poslušalci vztrajali tudi popoldne. Škoda, bi bilo, zanimive govore, ki bodo popoldne, zamuditi. Škoda posebno za žensstvo, da bi ne slišalo govora, njemu namenjenega. Da bodo skioptične slike jako zanimive, je gotovo. Naj bi jih prišlo gledat zlasti delavstvo, tudi ljubljansko, tudi moško!

Intendanca deželnega gledališča je bila toliko prijazna, da je dejala za ta večer nalašč na program dramo protialkoholne tendence. Prav je, da tudi gledališče, ki ga vzdržuje dežela, od svoje strani služi naši ideji. Drama je jako efektna, pretresljiva. Ljubljanci in vsi udeležniki z dežele, ki bodo čez noč v Ljubljani, so povabljeni, da si jo gotovo pogledajo.

Sobojevniki in somišljeniki, pridite kar moč polnoštevilno in **agitirajte za udeležbo!** Začetki moramo enkrat prav zaresen protialkoholni boj po celi domovini!

Uvažujmo te besede! Storimo vsak svojo dolžnost, da pomagamo ljubim slovenskim mladini do še lepšega in še popolnejšega lista!

Intendanca deželnega gledališča je bila toliko prijazna, da je dejala za ta večer nalašč na program dramo protialkoholne tendence. Prav je, da tudi gledališče, ki ga vzdržuje dežela, od svoje strani služi naši ideji. Drama je jako efektna, pretresljiva. Ljubljanci in vsi udeležniki z dežele, ki bodo čez noč v Ljubljani, so povabljeni, da si jo gotovo pogledajo.

Sobojevniki in somišljeniki, pridite kar moč polnoštevilno in **agitirajte za udeležbo!** Začetki moramo enkrat prav zaresen protialkoholni boj po celi domovini!

Uvažujmo te besede! Storimo vsak svojo dolžnost, da pomagamo ljubim slovenskim mladini do še lepšega in še popolnejšega lista!

Poziv naprednemu učitelstvu.

V nedeljo 29. in v ponedeljek 30. decembra t. l. se vrši v Ljubljani v veliki dvorani hotela »Union« III. slovenski protialkoholni kongres z bogatim vzporedom. Začetek vsakokrat ob 9. uri dopoldne in ob 2. uri popoldne.

Kot edini zastopnik naprednega učitelstva v odboru slovenske protialkoholne organizacije se usojam Vas, predragi tovariši in cenjene tovarišice, opozarjati na ta kongres, pri katerem se lahko pričate, kako blagoslovljeno delo se vrši za dobrobit našega naroda potom te institucije. Ako bi se moglo to plemenito delovanje še bolj razširiti med našim slovenskim narodom, bi se le-ta tako okrepil kakor severna abstinenčna enako majhna naroda Danci in Norvežani.

Kot odbornik opazujem že nad dve leti sloven. protialkoholno organizacijo in javno moram priznati, da je ta popolnoma nestransarska, oziroma nadstransarska kakršen je pač tudi sovražnik — alkoholizem, proti kateremu delujemo.

Početnik tega gibanja in sedanjí predsednik gospod J. E. Kalan, dasi duhovnik, je — kakor ga poznam iz osebnega občevanja — odlični narodnjak in smelo trdim, da vodi njega le prava ljubezen do naroda slovenskega pri tem težavnem delu. On močno želi, da bi se Slovenci brez razlike stranke zavzeli za to delo. Ravno zaradi tega tudi hoče, dasi ima drugih predavateljev dovolj na razpolago, da govori tudi jaz kot zastopnik naprednega učitelstva. Njega boli, da se stvar proglašja za strankarsko, ker so jo slučajno započeli pri naš duhovniki.

Moj referat se glasi: »**Alkoholizem in politika**«. Konča se s pozivom: »Združimo se v tej prekrasni ideji in delovanju kakor naši bratje Čehi, ki smatrajo protialkoholno gibanje za kulturno delo prvega reda!«

Na snidenje torej! S slovenskim abstinentnim pozdravom Vaš vdani tovariš

Rudolf Horvat, nadučitelj.

Nemška gimnazija v Gorici.

Vlada skrbi vedno pazno za nemške šole v Primorju. Te hoče obdržati in ob vsaki priliki dodati še kako novo nemško šolo. Tako postopa prav dosledno. Za to skrbijo pa tudi z vso vnemo nadzorniki Kauerjeve vrste, ki delajo po navodilih nemškega Volksrata.

Iz umetniškega sveta.

Slovenske narodne pesmi s Koroškega, nabral in četverglasno za moški zbor postavil Oskar Dev. Cena 2 K. Založil Lavoslav Schwentner v Ljubljani.

Slovenci imamo že lepo število zbirk nabranih narodnih pesmi in mnogo prerokanja je že bilo o tem, kako naj slovensko narodno pesem harmoniziramo, toda vprašanje je še do danes nerešeno. Nestor naših harmonizatorjev — Žirovnik — je harmoniziral tako kot narod poje, preprosto. Drugi tenor ima vodilni glas, prvi tenor poje, kakor pravimo, »čez«, podstavil jima je bas in dodal še srednji glas, da je z njim izpolnil harmonijo. Hubad je uvedel narodno pesem v koncertno dvorano, njegova harmonizacija je umetna. Posnemati ga je hotel Pahor in je pričel v nekaj izhajajoči Gerbičevi »Glasbeni Zori« harmonizirati narodnih pesmi, ki so bile več kot prisiljene. Precej na pravo pot je šel Bajuk s svojimi prvimi zvezkom narodnih pesmi, ki jim je pa začel vpletati samospeve, je gotovo začel predaleč, in tudi ona Devova zbirka, ki je izšla svojčas pri Schwentnerju, ima preveč umetniške harmonizacije. Kdo naj ima sedaj prav? Menda bo našel največ za-

Nemška gimnazija v Gorici! Kaj jo potrebujemo? Samo par nemških fantičkov je tu za prvi razred, vsi ostali dečki so ali Slovenci ali Italijani. Vlada pa hoče obdržati za vsako ceno nemško gimnazijo v Gorici. Dala je res Slovencem in Italijanom začetek gimnazij z materinim učenim jezikom in iz tega začetka postaneta dva zavoda: slovenska in italijanska gimnazija. Ali nemška mora tudi biti, pravi vlada in je bolj brižna za to nemško nepotrebno gimnazijo kot pa za potrebni drugi dve. Vlada računa na to, da je v Gorici nekaj nemških družin, uradniških v prvi vrsti; potem pa so tu drugih narodnosti uradniki, ki naj tudi pošiljajo svoje otroke v nemško gimnazijo; k tem se vjame nekaj otrok iz slovenskega dela dežele, nekaj iz furlanskega, pa bo živila nemška gimnazija v Gorici. Čudno, da so bili italijanski uradniki oni, ki so poslali svoje otroke rajši v nemški razred nego v italijanski: češ, da je to potrebno in če so kam prestavljeni, da more potem otrok brez ovir nadaljevati študije. To ne drži povsem, ali tako so se izgovarjali. Pripravnica je tudi še tu, ki naj da materiala nemškemu zavodu. Toliko nasploh.

Ali kam vse nastaniti, kam z vsemi temi dijaki? Vprašanje potrebe gimnazijskega poslopja v Gorici je že staro; to se pravi: poslopja moderno urejenega, primerno časom. Stara baraka v Šolski ulici je taka, da bi bilo edino pametno, podreti jo; menda vendar ne čakajo, da se podere sama. Toda tam so še vedno učne sobe in živo je v poslopju mladine. Sčasoma je prišlo do nakupa nekdanje Perkove vile ob poti proti Soškemu mostu za gimnazijsko poslopje. Vila je obsežna, lepa, se da urediti, in zadaj je prostora še za eno poslopje, in vrt je potem, gozdnat, v krasni leži. No vendar enkrat, so rekli; vendar enkrat smo dobili za srednjo šolo primerno poslopje, oziroma se še postavi na zdravem kraju nova moderna zgradba, da bodo naši otroci v zdravih prostorih! Kaka prevara!

»Corriere« je pred kratkim priobčil članek, v katerem govori o novo kupljenem poslopju in razlaga, da bo tam najbrže — nemška gimnazija. Za njim se je oglasila »Gorica«, ožigosala namen ter povedala, da se njeni poslanci upro z vso silo nemški nakani. Že prav! »Corriere« je zaključil svoj članek z vprašanjem, kako naj se imenuje tako postopanje? Časih se je imenovalo tako postopanje turško. Ali odkar je prišla Turčija v konkurz, kako naj se imenuje?

Stvar se že vleče precej časa in soditi moramo, da so vedeli ali vsaj pač slutili za namero vlade in Nemcev goriski poslanci. Šest državnih poslancev imamo, polno deželnih, slovenskih in italijanskih, in vsi ti imajo sveto dolžnost skrbeti za to, da ne bomo trpeli škode za svoj denar Nemcem na ljubo. Vlada je res zvit in Nemci tudi in časih se lažje razume Pythio nego besede visoke vladne skozinskoz nemško prožete gospode. Ali vendar smemo menda pričakovati, da naši zastopniki preprečijo škandal, da bi slovenski in italijanski gimnazijalec hiral v stari zaduhli podrtiji s profesorji vred, nemški pa bi bil negovan po modernih načelih v lepem zdravem prostoru.

Ta slučaj nam kaže zopet v čisti luči, kako Nemci z lahkoto vse dosežejo. Vse doseže, kar mu drago, le govorimo odkrito, tudi po naši slovenski in italijanski krivdi! Neki strah tiči našim ljudem v kosteh pred Nemcem. Nikdar ni prave pozornosti in potem pravega odpora. In tako se zgodi da dobi Nemec v Gorici novo veliko lepo poslopje za svojo gimnazijo; domaćin naj se uči v odljudnem kraju, da se ne bo nič naučil.

Dev je v pričujoči zbirki, kar se tega tiče, precej zmeren, časih se pa vendar ne zaveda, da postavi preumetno. Nekateri pesemce so res lepe. Vesel sem bil številke 11 »Dober večer, luba dakle«, dobro bo donela št. 6 »Polječe je že zaleno«, lepa je št. 14 »Ptčice pojo«, intonirani bi jo bilo boljše pol tona višje v H-duru, prijetna je št. 15 »Čej so tiste stazice«, tudi št. 17 »Dečle, to mi povej« ni napačna. Narod. pesmi najneprimernejše so postavljene št. 1 »Od kneza Marka« in št. 5

govornikov princip, naj se harmonizira narodna pesem popolnoma preprosto, naj se ji ne podlaga umetnih harmonij. Všeč nam je kmetiško dekle, ki ima rožnato krilo, bel predpasnik, bele rokave in pisano ruto na glavi. Pa ji denite na glavo v premeru enega metra širok klobuk, kakršnega dame nosijo, okolo vratu ji obesite moderno boo, ji oblecite ozko krilo in obujte čreylje s 6 cm visokimi petami, vsak poreče: »Kako je grdo našemljena!« Primera je mogoče nekoliko drastična, ampak podobno je z umetno harmonizirano narodno pesmijo, če ostane samo melodija narodna in je ukovana v modern harmonije. V takih okovih izgubi ves narodni značaj. Narodna pesem naj ostane narodna, umetna naj bo umetna.

Kaj je res to, da je ono poslopje kupljeno pravzaprav za nemško gimnazijo? Kupljeno v ta namen že, to poudarjamo. Reklo se je pač, da je kupljeno poslopje v gimnazijske namene; ali sedaj pravijo Nemci, da je kupljeno zanje. In zraven si mislijo: zdravo poslopje bo vleklo vase tudi slovenske in italijanske dijake.

Da bi Italijani molčali, hočejo baje nekaj časa držati v novem poslopju kak italijanski razred; tako bi bili udarjeni v glavnem Slovenci. Z Italijani hočejo slespomiti, Slovenci morajo molčati, če ne, so nevhvaležni — in tako bo rasla in cvetela nemška gimnazija v Gorici...

Kot en mož bi se morali upreti naši zastopniki na Dunaju in v deželnem šolskem svetu. Kaj naj ostane samo pri žigosanju in obljubah v listih? — Ne čujemo pa nič o potrebnem, nujnem odporu tam, kjer treba. — Po toči zvoniti je prepozno!

Vabilo na peti občni zbor »Slovenske Solske Matice«

ki se vrši

v soboto, dne 28. decembra 1912, ob 3. uri popoldne v Mestnem domu v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje g. prof. dr. K. Ozvalda: »Pedagoško in psihološko izobraževanje bodočih učiteljev.«
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo.
7. Proračun za prihodnja tri leta.
8. Volitev: a) predsednika in osmih odbornikov; b) treh odborniških namestnikov; c) treh računskih presojevalcev.
9. Nasveti posameznih članov, ki so se vsaj tri tedne poprej naznanili odboru ter jih je ta odobril in postavil na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopa odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v četrti triletni upravnici dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse društvenike, da se v obilnem številu udeležijo občnega zbora.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1912.

Odbor »Slovenske Šolske Matice«.

H. Schreiner, Dr. Ljud. Plivko,
predsednik. tajnik.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov na sadruga s omejenim tinstvom.

Promet do konca novembra K 174.728-21.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadrage kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

»Od kosa«. Št. 28, 29, 30 so sicer značilne, nihče pa jih ne bo pel. — Nabiranje narodnih pesmi ni tako lahko delo, kot bi kdo mislil, zato smo tem večjo hvalo dolžni Devu, ki nam je sedaj podaril že drugo zbirko narodnih pesmi, nabranih po tožni Koroški. Želim, da si jo pevci nabavijo, četudi je cena morda za mal zvezčič pesmic nekoliko previsoka. Tudi pevovodjem bi priporočal, naj eno ali drugo uvrste v pevske vzporedke. Žal se nekateri pevovodje narodne pesmi sramujejo, zdi se jim prenavadna, dasiravno bi mnogokrat z njo dosegli večji učinek kot s kako težko, moderno skladbo, ki ji nešolani pevci niso kos. Naj harmonizirane narodne pesmi ne ostanejo le na papirju, izvajajte jih!

—ec.

V slovenskem deželnem gledališču je minuli teden gostoval odlični član hrv. zem. kazališta v Zagrebu, E. vit. Cammarotta, v Verdijevi operi »Traviata« (Alfred.) Nastop ljubljanski publikli priljubljenega pevca je tudi topot privabil v gledališče mnogo občinstva, ki z navdušenim aplavzom ni štedilo. — Za prihodnjo operno predstavo obljublja Offembachove »Hofimannove pripovedke«.